

propisanim standardima. Konačno, Gravert dotiče i etičku dimenziju s pitanjem smije li čovjek, i koliko, utjecati na prirodno razmnožavanje i nasljeđivanje. O tom pitanju iskristalizirale su se tri etičke pozicije. Prva je antropocentrički utemeljena utilitaristička etika ili etika korisnosti (*Erfolgsethik*), koja propituje prvenstveno posljedice ljudskog djelovanja kao kolektivnu ili individualnu korist (»najveća moguća sreća za najveći broj ljudi«). Danas se kod mnogih mijenja taj etički nadzor. Druga — od starog vijeka, Platona i Aristotela a zatim u Tome Aquinskog — etika plemenitog uvjerenja i dužnosti: prema nama samima i u pogledu prirode (*Gesinnungsethik*). Najnovija, i na neki način ponovno otkrivena etička orijentacija jest bioetička (*Bioethik*). Naime, respekt prirode razvija odgovornost čovjeka prema cjelini prirode i životu općenito, što je zastupao Albert Schweitzer, a danas osobito G. Altner. Ona znači odgovornost za očuvanje prirode. Da bismo prirodu uopće željeli moramo je očuvati.

Iako je za mnoge problem prehrane svjetskog pučanstva prilično jednostavna kvantitativna (a svakako po mogućnosti i kvalitativna) dimenzija, ona to u osnovi nije. Nije, ne samo zato što se radi o nesrazmjeru između povećanja pučanstva i proizvodnje hrane, nego i zato što svaka proizvodnja biljnog i životinjskog podrijetla zahtijeva i posebnu proizvodnju kao pretpostavku njihove proizvodnje. Za biljnu proizvodnju su, primjerice, potrebna umjetna gnojiva, za proizvodnju mesa mnogi gospodarski i energetski čimbenici, itd. Njima se svakako pridružuju naše predodžbe o svijetu i životu — o siromaštvu i blagostanju, o (ne)odgovornosti i (ne)djelotvornosti itd. — o našim uvjerenjima koliko možemo htjeti u našim razvojnim mogućnostima a koliko smijemo stvarno zahvatiti u prirodu (makar je riječ i o životinjama) s prilično dugoročno nepoznatim posljedicama. Očito je da problem svjetske prehrane ima sasvim realno ekonomsko utemeljenje i da se on vrlo

dobro prepoznaje ne samo u proizvodnji nego i svjetskoj trgovini hranom. Dosada se pokazalo da su razvojni nesrazmjeri između razvijenih i nerazvijenih (definicija »zemlje u razvoju« je vrlo upitna i teško ju možemo susresti), unatoč razvojnim koncepcijama i strategijama koje su smjerale pomoći nerazvijenima, temeljni kamen spoticanja čovječanstva i bez promjene tog odnosa svjetski se problem gladi, siromaštva i bijede ne može riješiti. Neki ga i danas i u najboljoj namjeri žele rješavati ekonomskim, drugi političkim, treći samaritanskim metodama itd., a neki opet posežu za većim stupnjem odgovornosti svake zemlje i svakog pojedinca. I dok se danas troši novac za organizaciju možda neke nove konferencije UN pa i ne bila ona o prehrani, gladni gladuju a siti uživaju — problem ipak ostaje.

Knjiga *Welternährung* pruža mnoštvo podataka o tom ne od jučer, ali od danas svakako trajnom problemu čovječanstva. Korisna je i stručnjacima i laicima. To nije dokument već prikaz problema s motrišta trojice autora koji se svakako slažu u jednom: nema univerzalnog recepta. Ako u nekom svjetskom području prirast pučanstva prekorači 2%, pogoršava se stanje prehrane; ako porast ostaje ispod 1% nastaje suvišak namirnica životinjskog podrijetla. Država bi u prvom slučaju trebala podupirati obitelji s niskim dohotkom a u drugom slučaju poljoprivrednu proizvodnju.

Ivan Cifrić

Antony Giddens

BEYOND LEFT AND RIGHT

The Future of Radical Politics

Polity Press, Cambridge, 1994, 262 str.

Ova se Giddensova knjiga tematski nadovezuje na dva njegova prethodna djela: *The Consequences of Modernity* (1990) i *Modernity and Self-Identity* (1991). Ona je, dakle, još jedan teorijski odgovor na

pitanja što ih postavlja kasna modernost, koju autor uporno elaborira kao svoje viđenje »postmoderne situacije«. Giddens ju je, još krajem osamdesetih godina, planirao kao treći svezak svog poznatog djela *Contemporary critique of historical materialisme* (Suvremena kritika historijskog materijalizma), ali budući da su ga »interesi odveli u drugim pravcima« taj je plan ostao neispunjen (»treći svezak« nije napisan) pa je glavnina tadašnjih zamisli i pojmova ušla u sadržaj ove knjige. A taj je sadržaj, kako to sugerira već i sam naslov (*S onu stranu ljevice i desnice. Budućnost radikalne politike*) specifičan po tome što je ponajviše usredotočen na političku problematiku, odnosno na pitanje političkog djelovanja u doba kasne modernosti. Utoliko je on podjednako zanimljiv za sociologiju politike, politologiju i političku filozofiju. Pa ipak, možda je najzanimljiviji za socijalnu ekologiju jer upravo ekološko mišljenje daje glavnu intonaciju Giddensovim analizama i zaključcima.

Pored metodički vrlo razrađenog *Uvoda*, knjigu tvori deset poglavlja: *Konzervativizam – prigrljeni radikalizam, Socijalizam – uzmak od radikalizma, Socijalne revolucije našega vremena, Dvije teorije demokratizacije, Proturječnosti države blagostanja, Generativna politika i pozitivno blagostanje, Pozitivno blagostanje, siromaštvo i životne vrijednosti, Modernost pod negativnim znamenom – ekološki problemi i životvorna politika, Politička teorija i problem nasilja, Pitanja djelovanja i vrijednosti*. I u ovoj knjizi, slično prethodnima, autor iskazuje svoju sklonost velikim i sustavnim sociološkim zahvatima, kao i konzekventnost u upotrebi i nadogradnji svog tipičnog konceptualnog instrumentarija.

Zašto i kako Giddens otvara pitanje ljevice i desnice, odnosno mogućnosti radikalne politike, u doba kasne modernosti? To se pitanje otvara pod pritiskom triju markantnih okolnosti. Na prvom je mjestu **globalna mijena**, proces preobrazbe

prostora i vremena koji u svakodnevni život komunikacijski unosi košmare i futurološke vizije, anksioznost zbog rastućih rizika i hedonističku lakoću zbog »relativno dohvatljive dobrobiti«. Pojam globalizacije ne treba poistovjećivati s nešto starijim razvojnim pojmom »svjetskog sustava«, koji se uglavnom odnosi na ekonomske parametre međunarodnih veza. On više označuje brzinu i širinu prijenosa poruka koje raznolike svjetske aktere (različite kulturne sredine) navode na sličan ili isti tip očekivanja i djelovanja. Od globalne perspektive svi očekuju isto (probitak i izjednačavanje) iako ona stvarno djeluje na osnovi razlika (Sjever/Jug), pa čak i pojačavajući razlike među »globalno ravnopravnim partnerima«. Zanošenje idejom da perspektiva globalnosti umanjuje volju za sukobima pokazuje se prilično naivnim jer su baš lokalni nacionalizmi i lokalni identiteti obilježili protekle godine (globalizirane) kasne modernosti. No taj je virulentni kontekst naj snažniji izazov današnjem političkom mišljenju.

S time je blisko povezana i druga markantna okolnost, a Giddens je određuje kao **problematizaciju tradicije** i društvenog poretka koji je primjeren tom »problematičnom stanju«. Može izgledati čudno, ali je činjenica da je propitivanje tradicije u doba kasne modernosti žešće nego ikada prije. Izjalovili su se snovi prosvjetiteljskog vjerovanja da napredak naprosto odbacuje sve što je staro i tradicionalno. Danas je očigledno da se svi pozivaju na neku tradiciju i u tom pogledu Giddens ne izražava nikakvo modernističko negodovanje protiv analitičkih zagovornika takvog mišljenja. On jedino odbacuje **tradicionalizaciju tradicije**, mistifikaciju o njezinoj »izgubljenosti« i vraćanje na obrasce koji znače brisanje svih promjena. Tu se dotiče i pitanja **fundamentalizma**, odriče mu isključivo religijske temelje i drži da je fundamentalistički svaki stav koji je toliko opsjednut tradicijom da je konačno svodi na neku nedo-

hvatljivu tajnu. Ali bez obzira na trud fundamentalističkih retradicionalizatora, svijet se danas kreće prema **posttradicionalnom** poretku. Gotovo je s tradicijom kao starim poretkom, ono što od nje ostaje (što je protumačeno i prihvaćeno na posttradicionalni način) nije u nikakvom sukobu s kasnom moderošću. Tradicija se razgrađuje, njezina fiktivna ili pretpostavljena homogenost ne može više biti izvorom nove racionalnosti. Prema tome, kad Giddens govori o posttradicionalnom poretku on ne misli da je tradicija poreknuta i odbačena, već samo da je racionalizirana. Ta preobrazba tradicije danas je usko povezana s **preobrazbom prirode**. Razgrađivanje tradicije (shvaćene na tradicionalan način) isprepliće se s **nestajanjem prirode**. Priroda, kao ni tradicija, ne može se više poimati kao neko fiksno, »neovisno stanje«, već kao »krajolik kojemu ljudsko djelovanje daje svoj pečat i u njemu stalno proizvodi neke događaje i rizike«. Ukratko, priroda i tradicija dva su srodna pojma koja danas imaju sličnu sudbinu. Naturalistički ekologizam ima isto značenje kao fundamentalistički tradicionalizam.

Treća je markantna okolnost povezana s porastom sredstava i razloga za svakodnevno i institucionalno **razumijevanje društva** u posttradicionalnom poretku. Taj je porast izravan rezultat informacijske difuzije koja utječe na osobne preferencije ljudi kao i na proces donošenja odluka, bile one povoljne ili nepovoljne za građane neke države, za prirodna dobra, okoliš i resurse. Ono što u tom sklopu postaje bitno jest proizvodnje i **kontrola** znanja. Ako uvećano znanje izmiče kontroli ono vrlo lako može izmaknuti razumnim društvenim svrhama. Građani su, doduše, upućeniji i bolje informirani o novim činjenicama znanja, oni u tom smislu mogu čak i djelovati (preko socijalnih pokreta, javnih pritisaka, grupnih revandikacija), ali je iluzija tvrditi da oni mogu utjecati na »birokratske dinosaure posttradicionalnog poretka«. Oni mogu po-

stići vrlo visok stupanj autonomnog djelovanja, ali je njihovo djelovanje nemoćno da ukloni »raširenu korupciju političkih mehanizama«. Prema tome, porast razumijevanja znanja i povećavanje mogućnosti njegove kontrole u doba »proizvedenih rizika« odvijaju se kao dva paralelna i nesukladna procesa.

Na takvoj dijagnozi navedenih okolnosti Giddens temelji sve svoje socio-političke analize i izvodi projekтивne ideje o glavnim smjerovima djelovanja. Kad govori o ljevici i desnici (pri čemu se afirmativno poziva na poznatu knjigu Norberta Bobbia **Desnica i ljevica**), on ne misli da je ta opreka izgubila svaki smisao, no tvrdi da jedino područje gdje ona dolazi do nekog konkretnog izražaja jesu deklarirane razlike među političkim strankama. Supstancijalno, međutim, one se nalaze pred fenomenima koji nadrastaju lijevu ili desnu optiku (ekološka kriza, informatizacija znanja, raznovrsnost nasilja) i više nije bitno kako se ti fenomeni ideološki označuju, nego kako se oni faktički rješavaju, koliko su ponuđena rješenja u skladu s logikom kasnomoderne realnosti. U tom je pogledu došlo do zanimljivih obrata. Konzervativizam, osobito njegova neoliberalna verzija, zagovara neograničenu tržišno-individualnu slobodu, naglašeno inzistira na bitnim vrijednostima modernosti, a istodobno ideološki radikalizira tradicionalne vrijednosti obitelji, zajednice, populističkog integrizma. On, u neku ruku, preuzima zastavu radikalizma. S druge strane, socijalizam, kojemu je tradicionalno pripadalo obilježje radikalizma, doživio je svjetsku deradikalizaciju. Nestao je kao politički poredak sovjetskog tipa, a tamo gdje su njegove ideje ugrađene u socijalne odnose razvijenog svijeta, uloga se ljevice svodi na čuvanje rezultata socijalne države. Ljevica, dakle, postaje konzervativnom. Giddens je sklon nekim dometima i idejama socijalizma na način države blagostanja, ali je uvjeren da su sadašnje okolnosti potpuno nadrasle taj model. U posttradi-

cionalno doba i ljevica i desnica postale su dijelom tradicije. Prema tome, radikalna politika, koja ima ambicije da u opisanim okolnostima djeluje kao faktor inovacije, ne može više imati ni lijevo ni desno uporište. Njezino uporište mogu biti jedino oni problemi koji već danas određujuće djeluju na oblikovanje socijalno-političke zbilje. Giddens ocrta šest uporišnih područja («okvira») na kojima je moguće graditi realne izgledе radikalne politike: **obnova solidarnosti, životvorna politika, generativna politika, radikalizacija demokracije, preispitivanje države blagostanja, sučeljavanje s nasiljem.**

Problem solidarnosti postavlja se zbog naravi individualizma u današnjem društvu. Taj individualizam, osobito u neoliberalnoj verziji, apsolutizira maksimizaciju profitnog ponašanja na tržištu. Svoju legitimnost to ponašanje traži u povećavanju društvene refleksivnosti koja od pojedinaca traži visok stupanj autonomije u zadovoljavanju vlastitih interesa. Međutim, Giddens napominje da autonomija nije isto što i egoizam, već da ona uključuje **uzajamnost i međuzavisnost.** Obnova društvene solidarnosti nipošto ne znači »zaštitu socijalne kohezije pred naletima tržišnog egoizma«, već **pomirenje autonomije i međuzavisnosti** u raznim područjima društvenog života, uključujući i ekonomiju. Giddens ne misli da je problem solidarnosti rješiv na temelju izvikane i »suspektne solucije civilnog društva« koja isključivo inzistira na odnosu pojedinca i države. Rješiv je jedino takvom promjenom individualnih i kolektivnih uvjeta života koja se opire dezintegraciji društva i ne dopušta da pomirenje autonomije i međuzavisnosti dovede do »omraženog kolektivism« ili »egoističkog individualizma«. Na eventualne prigovore da se tu radi o skliznuću u tradicionalni solidarizam Giddens odgovara da je to nemoguće i da solidarnost u detradicionaliziranom društvu više ne može ovisiti o hijerarhijskim vezama dužnosti niti o nekom organicizmu zajednice.

U detradicionaliziranom društvu »solidarnost se gradi na aktivnom povjerenju, povezanom s obnavljanjem osobne i društvene odgovornosti za druge«. Aktivno povjerenje ne proizlazi iz »prestabiliranih socijalnih položaja, nego iz autonomije svakog pojedinca i njegove zavisne odgovornosti prema drugima«. A to više nije isto što i solidarnost tradicionalnog tipa. Jednom riječju, dok tradicionalni solidarizam sve temelji na logici neupitnih dužnosti, solidarnost detradicionaliziranog društva počiva na **poštivanju prava.** Bez poštivanja prava solidarnost se pretvara u podložnost.

Životvorna je politika (*life politics*) jedan od tipičnih Giddensovih pojmova. Proizišao je iz njegova kritičkog odnosa prema jednodimenzionalnoj racionalnosti koju nameće žestoka tržišna utakmica jednakih šansi. Ta je jednodimenzionalnost zanemarila kompleksnost života i svela ga na logiku mjerljivog materijalnog uspjeha. Stoga nije ni čudno da nešto takvo kao »politika života« ili »životvorna politika« uopće ne nalazi mjesta u »formalnim i ortodoksnim područjima političkog poretka«. To se ne može susresti ni u politici ljevice koja se uglavnom iscrpljuje u opetovanju ideje **emancipacije.** »Emancipatorska politika« ljevice zagovara »životne šanse« i proklamira autonomiju djelovanja, slobodu od arbitrarne moći i uklanjanje materijalne deprivacije, što je svakako bitno za radikalne političke programe. Ali joj mnogo toga i nedostaje, primjerice: preobrazba prirode i tradicije, globalizacija, ideje kozmopolitskog poretka. Životvorna se politika, u tom kritičkom vidokrugu, može definirati »ne kao **politika životnih šansi** nego kao **politika životnog stila.** Ona obuhvaća »sukobe i borbe oko toga kako bismo (kao pojedinci i kao ljudska zajednica) htjeli živjeti u svijetu u kojemu je ono što je bilo utvrđeno prirodom i tradicijom sada postalo predmetom ljudskog odlučivanja«.

Na to se nadovezuje i generativna politika, dakle još jedan tipično Giddensov po-

jam. Ona je implicitno sadržana u povećavanju društvene refleksivnosti i u formuli aktivnog povjerenja. Generativna se politika oblikuje u prostoru »koji državu povezuje s refleksivnom mobilizacijom u cjelini društva«. Ovdje je u središtu pozornosti država. Ona, na izvjestan način, funkcionira »kao kibernetička inteligencija« i tu njezinu poziciju ne može ugroziti ni neoliberalizam sa svojom tezom o »minimalnoj državi«. S obzirom na takvu ulogu države, »generativna se politika sastoji u tome da pojedinci i grupe, sučeljeni s društvenom cjelinom i ciljevima, zadobiju sposobnost za **proizvođenje** a ne za **trpljenje** događaja«. Oni su ti koji potiču »događanje stvari« umjesto da se »stvari događaju njima«. Generativna je politika usredotočena na »javno područje«, ali se ne smije poistovijetiti sa starom prekom između države i tržišta. Ona nastoji osigurati materijalne uvjete i organizacijske okvire za odluke životvorne politike, što znači da mora aktivno djelovati na institucije vlasti i od njih (na principu »aktivnog povjerenja«) ishoditi optimalno zadovoljavanje socijalnih potreba. Ona se ne bori ni protiv tržišta ni protiv države, nego u tom međuprostoru radi na razvoju socijalne integracije. Generativna je politika, kaže Giddens, »glavno sredstvo životvornog sučeljavanja s današnjim problemima siromaštva i socijalne isključenosti«.

Potrebu za radikalizacijom demokracije Giddens izvodi iz nedostataka liberalne demokracije u doba »globaliziranog, refleksivnog socijalnog poretka«. On drži da se u debatama o demokraciji inzistira na razlici između dviju dimenzija demokratskog poretka. S jedne strane, demokracija je sredstvo predstavljanja (reprezentacije) interesa. S druge pak strane ona je način oblikovanja »javnog poprišta« na kojemu se sukobljeni prohtjevi rješavaju putem dijaloga a ne osloncem na unaprijed utvrđene oblike moći«. Prvom se aspektu poklanja veća pažnja, ali drugi je jednako značajan. Baš taj drugi aspekt jest

ona dimenzija u kojoj je, prema Giddensovu mišljenju, moguća **demokratizacija demokracije** odnosno njezina radikalizacija. U njoj se zbiva cjelokupni javni dijalog društvenih aktera, u njoj je dijaloško načelo jedino sredstvo za suzbijanje afektivnih opterećenja političkog odnošenja i za iskorijenjivanje osamostaljene državne moći. Ona je područje refleksivne odgovornosti građana, i ako uopće postoji »građanskost« kao načelo demokratskog poretka onda je njegovo pravo mjesto samo na »razini racionalne dijaloške volje«. U tom kontekstu Giddens napominje da su socijalni pokreti i samodjelatne grupe tipični izrazi javnog djelovanja koji priznaju dijaloško načelo i koji su stoga nadrasli tradicionalnu praksu političkih stranaka.

Kad je riječ o državi blagostanja Giddens konstatira da je potrebno njezino korijenito preispitivanje. Tu se on ništa ne razlikuje od drugih kritičara tog socijalno-političkog modela, ali ipak ide dalje od njih jer tu problematiku stavlja u kontekst globalnih okolnosti na kojemu počiva cijela njegova knjiga i pritom – još oštrije od drugih – naglašava pitanje »globalnog siromaštva«. Nije toliko problem u tome što je država blagostanja zapala u krizu »modelske iscrpljenosti«, jer svi socijalni modeli vremenom dolaze u takvu situaciju, nego u tome što se ne naziru strategije njezine obnove ili preusmjerenja. Njezini je zagovornici brane, ali nemaju sredstava kojima bi se suprotstavili valu brutalnih privatizacija i napadima neoliberala. Umjesto toga oni uglavnom ističu ono što je već postignuto (socijalne mjere i olakšice), čime se dovode u pasivan položaj u odnosu na globalizaciju koja snažno djeluje na sve ekonomije i države. Socijalnodržavna je birokracija postala nefleksibilnom i bezličnom kao i svaka druga birokracija, pa je stoga prekasno shvatila da je blagostanje »zavisna varijabla« koju nisu izumili neoliberali. Stoga Giddens, umjesto pasivnog blagostanja, predlaže model **pozitivnog blagostanja** koje se ne

temelji na uvjerenju da je socijalna sigurnost jednom za svagda dana i da je ona vrhunac društvenog razvoja. Pozitivno blagostanje počiva na mobilizaciji »mjera životvorne politike, ona autonomiju povezuje s osobnim i kolektivnim odgovornostima«. Smisao socijalne države – u okolnostima koje danas određuju socijalno-političko mišljenje – može opstati samo na temelju mobilizacije koja teži povezanosti autonomije i međuzavisnosti.

Nasilje je jedan od velikih problema našega vremena, utoliko veći što ono zado-bija vrlo raznolike oblike. Radikalna se politika mora sučeliti s tom činjenicom. U političkoj teoriji, međutim, to je vrlo slabo obrađeno područje. Ni socijalizam ni liberalizam nemaju jasne koncepte normativne političke teorije nasilja. »Teorija pacifikacije« jedno je od najslabijih poglavlja teorijskog mišljenja općenito. Govoreći o raznim vrstama sukoba koji generiraju nasilje, Giddens osobito naglašava sukobe vrijednosti, koji su vrlo relevantni za naše vrijeme. Moguće ih je rješavati na četiri načina. Jedan je način »geografska segregacija«, što znači da međusobno sukobljeni i neprijateljski pojedinci različitih kultura mogu koegzistirati, ali samo pod uvjetom da među njima postoji neznatan ili nikakav dodir. Drugi, »nešto aktivniji način«, jest izgon, odlazak. Pojedina-c ili grupa koji ne žele biti zajedno s drugima mogu se jednostavno izdvojiti ili otići, što je svojevrsni oblik razvoda. Treći se način rješavanja individualnih i kulturnih razlika sastoji u dijalogu. Tu se sukob vrijednosti odvija »u pozitivnom znaku« i može biti sredstvom povećavanja komunikacije i samorazumijevanja. Bolje razumjeti drugoga znači zapravo bolje razumjeti samoga sebe ili svoju kulturu, u postaviti odnos uzajamnosti. Četvrti način rješavanja sukoba među vrijednostima jest puka uporaba sile i nasilja. U okolnostima globalizirajućeg društva, u kojima danas živimo, prva su dva rješenja »drastično reducirana«. Ni kultura, ni država, ni velike grupe ne mogu se osobito

uspješno izolirati iz globalnog i kozmopolitiskog poretka. Budući da je jedino povoljno rješenje ono koje se temelji na dijalogu, komunikaciji i samorazumijevanju, a najgore ono koje pribjegava nasilju, odnos između dijaloga i nasilja temeljno je pitanje. Jedina moguća formula prevladavanja nasilja jest stalno podupiranje svih kanala, sredstava i oblika dijaloga i komunikacije. Druge gotove formule nema. O demokratiziranoj se demokraciji može govoriti samo onda kad dijalog nadvlada nasilje.

Rade Kalanj

Tzvetan Todorov

LA VIE COMMUNE

Essai d'anthropologie générale

Editions du Seuil, Pariz, 1995, 185 str.

Među francuskim autorima koji su ponikli iz intelektualnog ambijenta šezdesetih godina, prošli »školu« strukturalizma i poststrukturalizma te razvili vrlo širok spektar teorijske i istraživačke djelatnosti (od sociologije, filozofije i antropologije do semiotike, lingvistike i književne teorije) jedno od istaknutijih mjesta nesumnjivo pripada Tzvetanu Todorovu. Njegova djela rječito izražavaju tu raznovrsnost i interdisciplinarnu povezanost teorijsko-istraživačkih interesa. Dovoljno je, za ilustraciju, spomenuti samo nekoliko njegovih poznatijih naslova: *Enciklopedijski rječnik znanosti o jeziku* (1972), *Teorije simbola* (1977), *Osvajanje Amerike* (1991), *Moral povijesti* (1991) *Mi i drugi* (1989), *Pohvala svakidašnjici* (1993). Knjiga o kojoj je ovdje riječ (*Život u zajednici. Ogljed o općoj antropologiji*) također je na crti takvih interesa. Ona tematizira antropološku problematiku koja – još od Levi Straussa – tvori privilegirano područje strukturalističke i poststrukturalističke intelektualnosti. Knjiga se sa-